

شیوه تعامل با دیگر مذاهب و الزامات آن از دیدگاه قرآن (۲)

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، سی و نهمین نشست از نشست‌های علمی پژوهشگاه مطالعات تقریبی با حضور و ارائه حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در تکمیل موضوع «شیوه تعامل با دیگر مذاهب و الزامات آن از نگاه قرآن» در شنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۱ با حضور ریاست محترم و پژوهشگران ارجمند پژوهشگاه به صورت حضوری (با رعایت پروتکل‌های بهداشتی) و نیز با حضور مجازی فعالین و علاقه‌مندان بحث وحدت و تقریب برگزار گردید.

حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در تکمیل فرمایشات خود در جلسه پیشین فرمودند که شکل اسلامی در مکه پایه‌ریزی شد و در مدینه تحقق یافت، آخرین سوره مکی سوره حجر است که سوره پنجاه و چهارم است و در پایان این سوره امر شده که: **فَاَصْدَعْ بِمَأْتُؤْمَرُكَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ.**

سوره‌های انعام تا مطففین در این اجاله مشاهده می‌شوند و ما به مهم‌ترین اشارات و توصیفات و تصریحات این سوره به بحق وحدت و اختلاف اشاره خواهیم نمود:

در ابتدای علنی شدن یک گروه حساسیت‌ها بالا می‌رود کنش‌ها و واکنش‌ها متفاوت می‌شوند و فاصله بین رهبر و پیروان ایجاد می‌شود و برخی شرط می‌کنند که اگر بخواهید ما با شما همراهی کنیم فلان اشخاص نباید همراه شما باشند و «لَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ» [مَا عَلَايْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ (انعام، ۵۲)] در بحث تقریب هم هزینه جذب غیر شیعی نباید طرد گروه‌های شیعیان باشد، البته بی‌جهت نباید با گروه‌های بد و غیرمنطقی همراهی کنیم؛

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ [وَإِمَّا يَنْذِرُكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِ] مَعَ الْقَوِّمِ الظَّالِمِينَ (انعام، ۶۸) به مقدسات آنها بی‌احترامی نکنیم؛ و «لَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدُوًّا بِغَيْرِ عِلْمٍ» منطق قرآنی فرمایش آقا در اعلام حرمت توهین به بزرگان و مقدسات اهل سنت هم همین است، وقتی فشار زیاد شد اگر با گفتار حسن و جدال احسن نتوانستیم همراهی لازم را ایجاد کنیم گروه تحت فشار باید هجرت کند صبر بر هجرت موجب گشایش می‌شود و «أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ» [إِنَّ مَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ] (زمر، ۱۰) این قسمت از آیه «إِنَّ مَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ» درباره جعفر بن ابی‌طالب و یاران او نازل گردیده که در مواقع شدت بلا صبر کردند و از مجاهدت کوتاهی نورزیدند، جریان اهل خرد را تشویق کنیم و افراد قابل گفت‌وگو مورد مدح و ستایش قرار گیرند تا به گفت‌وگو ترغیب شوند، ما باید جریان خردورز را تشویق کنیم و به آنها نزدیک شویم. امیرالمؤمنین فرمود با افراد متعصب نهروان در مورد وحدت صحبت نکنید؛ وَ الَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوها وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ. هَـ هَـ هَـ گونه‌ای عمل کنید که شما را مأمور ایمان بدانند، به دلیل: قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّ نَسِي عَامِلٌ [فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ] و نیز وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَ مُهَيِّئًا عِلَّيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ [وَ لَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنْ الْحَقِّ] لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَ مِنْهَا جَاءَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ [لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً] وَ لَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ [إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا] فَيُنْذِرُ الْبُشْرَى بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ

تَخْتَلِفُونَ (مائده ۴۸) و همچنین إِنَّ زَلْزَلَنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِثِينَ خَصِيمًا. (نساء، ۱۰۵) در برابر بد نباید بد بود در برابر خون نباید خون ریخت؛ و لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْعْتَكَ وَبَيْعْتَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ وَمَا يُلَاقُ أَهْلًا إِلَّا الَّذِينَ صَدَرُوا وَمَا يُلَاقُ أَهْلًا إِلَّا لَا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ (فصلت ۳۴ و ۳۵) صبورها از دشمنی‌ها، دوستی‌های گرم درست می‌کنند البته دانش عظیمی باید باشد تا چنین کاری صورت بگیرد، البته مواظب شیطان هم باید بود. در سیره ائمه هم این‌گونه بوده و امام حسن مجتبی علیه السلام شامی معاند لعن کننده را جذب کرد.

ما دین توحیدی داریم از نوح، ابراهیم و موسی و عیسی وصیت به همه اینها تفرقه در دین الهی پیدا نکنید و در امر دین تفرقه نکنید. البته ما باید بین دو گروه تفکیک قائل شویم گروهی که ایجاد اختلاف می‌کنند و گروهی که تابع این افراد هستند. پولس دین مسیحیت را تحریف کرد و عزرا یهودیت را منحرف کرد کسانی که حتی یک لحظه ایمان نیاوردند و ۶۰ سال منع حدیث کردند و عشره مبشره شدند و همه صحابه را دارای عدالت حجت شمردند، در اسلام تحریف ایجاد کردند: شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ (شوری ۱۳) و نیز وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا لَاسٍ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيِّنَةً وَلَوْ لَا كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِّنْ رَبِّكَ إِلَيْنَا لَجَلَّ مُسَمًّى لِّقُصْرِيَّ بَيِّنَةً وَلَوْ أَنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِّنْ بَعْدِهِمْ لَفَنُوا شَكًّا مِّنْهُ مُرِيدٍ (شوری ۱۴) و آنان که پس از گذشتگان وارث کتاب آسمانی شدند (مانند یهود و نصارا) در آن کتاب آسمانی سخت در شک و ریب بماندند؛ لذا باید بین وارثان کتاب و کسانی که بعد هستند باید فرق گذاشت.

استاد بهجت پور در بخش دیگری از ارائه خود کیفیت مواجه با فرق دیگر و یا هر مخالف دیگر را از نگاه قرآن تبیین نمودند و گفتند:

باید زبان تعامل و گفتن حکمت را راه ارتباط قرار دهیم: ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَ هُوَ أَعْلَمُ

بِالْمُحْتَدِينَ (نحل، ۱۲۵). با اندیشه صرفاً شیعی نمی‌توان طرف شد باید حق را از منابع مشترک به دست بیاورید مشرکین خالقیت خدا را قبول داشتند لذا به آن استدلال می‌شود: وَلَئِنَّ سَأْلَ لَتَتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ (زمر، ۳۸) و نیز وَلَئِنَّ سَأْلَ لَتَتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ (عنكبوت، ۶۱) و همین‌طور: اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمْرِتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ (روم ۴۰) و اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ (ابراهيم، ۳۲) ما در مورد اهل کتاب هم همین موضع را داریم: اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْ لِيَاءَ (اعراف، ۳) وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَّا لَهْنَا وَإِلَّا لَهْكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (عنكبوت، ۴۶) تکیه بر مشترکات و آنچه از خدا و پیغمبر است برای بعد از آن.

ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در بخش پایانی بحث خود برخی از تاکتیک‌ها و تکنیک‌های وحدت‌را از نگاه قرآن را متذکر شدند و گفتند که:

اگر ما به‌خاطر اعتقاداتمان یا اعتقاداتشان خودشان را برتر و بهتر از ما می‌دانند و نوعی خودشیفتگی دارند؛ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ قَالُوا نُوْهُ مِنْ بَرٍّ عَالِيٍّ وَكَفُّرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۹۱ (راه‌حل این امر تذکر کارهای ناصواب آنان و ارائه لیست این نوع کارها و بیان تناقضات رفتاری آنان است؛ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ۹۲) و وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِنُورِ سَمَاءٍ يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيْمَانُكُمْ

[illegible]

در پایان مقرر گردید ادامه بحث استاد در جلسه‌ای دیگر ادامه یابد و یا مباحث ایشان در قالب دو مقاله به دفتر نشست علمی پژوهشگاه تحویل گردد.

